

Sakarya'daki Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetlerinin Problem ve Çözüm Yollarının Araştırılması

Metin İPEK*, Mehmet SARIBIYIK
Sakarya Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, TÜRKİYE

Özet:

Bu çalışmada, Sakarya ilimizdeki hayat boyu öğrenme faaliyetleri ve bu faaliyetlerin yürütülmesi sırasında ortaya çıkan problem ve çözüm yolları irdelenmiştir. Hayat boyu öğrenme, okullar ile sınırlı kalmayan; evde, işte, hayatın her alanında gerçekleşebilen; öğrenmenin yaş, sosyal, ekonomik statü ve eğitim seviyesine bakılmaksızın, herhangi bir engel olmadan sürdürülebileceğini gösteren temel kavramlardan biridir. Hayat boyu öğrenme, bireyin kendini geliştirmesi ve buna bağlı olarak da toplumun gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda geleneksel mesleklerin devam ettirilmesi veya yeni mesleklerin oluşmasına ve gelişmesine büyük katkı sağlayarak, bireyin ve toplumun ihtiyaç duyduğu yaşamın vazgeçilmez unsurlarını desteklemektedir. Hayat boyu öğrenme, günümüzde özellikle herhangi sebepten dolayı örgün eğitimin dışında kalmış öğrencilerin eğitimlerini devam ettirilebildikleri önemli bir kurumdur. Ülkemizde hayat boyu kurumları, özellikle çırak, kalfa, ustaların yetiştirilmesi veya yetişkin ve meslek sahibi insanların ilgi duydukları alanlarda eğitim ihtiyacını karşılama görevini üstlenmiştir. Bu kurum, özellikle iş piyasasının ihtiyacı olan yetişmiş insan gücünü karşılamakta önemli yer tutmaktadır. Hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin önündeki problemlerin çözülmesi ve faaliyetlerin artırılması toplumun gelişimine olumlu katkılar sağlayacaktır. Hayat boyu öğrenme faaliyetleri, bireye bir meslek kazandırdığı gibi bireyi mutlu edebilecek faaliyetler düzenlemektedir. Sonuç olarak hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin iyileştirilmesi ile doğrudan veya dolaylı olarak insanların kendilerini daha huzurlu hissetmeleri sağlanabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hayat boyu öğrenme, Mesleki Eğitim,

Investigation of Problems and Solutions of the Life-long Learning Activities in Sakarya

Abstract:

In this study, life-long learning activities in Sakarya and problems which are occurred during perform of the activities and its solutions are investigated. Life-long learning is one of the basic concepts which can occur in any area of life, without taking age, educational level, social and economic status into account. It also can be maintained without an obstacle. Life-long learning has a substantial contribution on society development based on development of each individual. Accordingly, it supports indispensable factors of life which is needed by individuals or society, by means of contributing to maintain conventional occupations or generation of new occupations. Life-long learning is an important establishment that provides students (which are out of formal education because of any reason) to continue their education. Life-long establishments in our country took on the task of providing educational needs for jobholder adults on the fields of their interests and also the grow of new apprentices, qualified workmen and foreman. This establishment takes an important part on providing qualified man power which is especially needed by employment market. It is considered that life-long learning activities will contribute to development of society in case of the obstacles are removed and the activities are enhanced.

Keywords: Life-long learning, Vocational Training,

1. Giriş

Ülke olarak milli eğitim sistemimiz içerisinde yer alan hayat boyu öğrenme alanındaki nihai hedefimiz; farklı öğrenim ve yaş seviyelerindeki bireylerin istihdam edilebilirliklerini ve sosyo-kültürel gelişimlerini sağlamak amacıyla; bilgi, beceri ve yeterliliklerini geliştirerek, öğrenmeye erişimlerini artırarak öğrenen bireyden, öğrenen topluma ve öğrenen Türkiye'ye doğru bir dönüşümü gerçekleştirmektir. Bu gayeyi yerine getirmek için; bireylerin hayat boyu öğrenme konusundaki farkındalıklarının artırılması, toplumda herkesçe paylaşılan öğrenme kültürünün geliştirilmesi, öğrenme fırsatlarının artırılması, bireylerin öğrenmeye erişiminin sağlanması, her türlü önceki öğrenmenin değerlendirilmesi, vatandaşlarımıza hayat boyu rehberlik sisteminin sunulması ve etkin bir izleme değerlendirme sisteminin kurulması gerekmektedir [1].

Hayat boyu öğrenmenin hitap ettiği kitle toplumun tamamına yakınına kapsamaktadır. Bu nedenle bir meslek edinmek isteyen birinden ilgi duyduğu bir alanda kendisini geliştirmek isteyen herkesi kapsamaktadır. Üstlendiği bu büyük misyonu Ülkemizin en ücra köşesinde çeşitli faaliyetler ile sürdürmektedir. Mesleki eğitim sisteminde çıraklık eğitim kurumları ve diğer taraftan halk eğitim birimleriyle destek vermektedir. Bireylerin ilgi duydukları alanda kendisini geliştirmesi ve topluma yararlı bireyler yetiştirmek için halk eğitim bünyesinde zaman ve mekan kısıtlaması olmadan eğitimler düzenlemektedir. Bu kadar geniş ve yaygın olan ve toplumun her kesimini ilgilendiren hayat boyu kurumlarından beklentinin üst seviyede olması kaçınılmazdır. Bu üst düzey beklentileri yerine getirirken hiç kuşkusuz bir takım problemler ile karşılaşması kaçınılmazdır. Bu bağlam Sakarya ilindeki hayat boyu faaliyetleri problemleri ve çözüm yollarının araştırılmasına yönelik bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda hayat boyu öğrenmenin paydaşlarından olan, ilimizde faaliyet gösteren Çıraklık Eğitim Merkezi ve Halk Eğitimi Merkezi, Çalışma ve İş Kurumu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Esnaf ve Sanatkarlar Odası yetkilileri, işveren ve sivil toplum kuruluşları yetkilileri katılmıştır. Çalıştayda hayat boyu öğrenme faaliyetlerinin en önemli acil çözülmesi gereken beş problem belirlenmiş ve problemlere çözüm yolu aranmıştır. Beş problem ve çözüm önerileri ayrı başlık altında aşağıda verilmiştir.

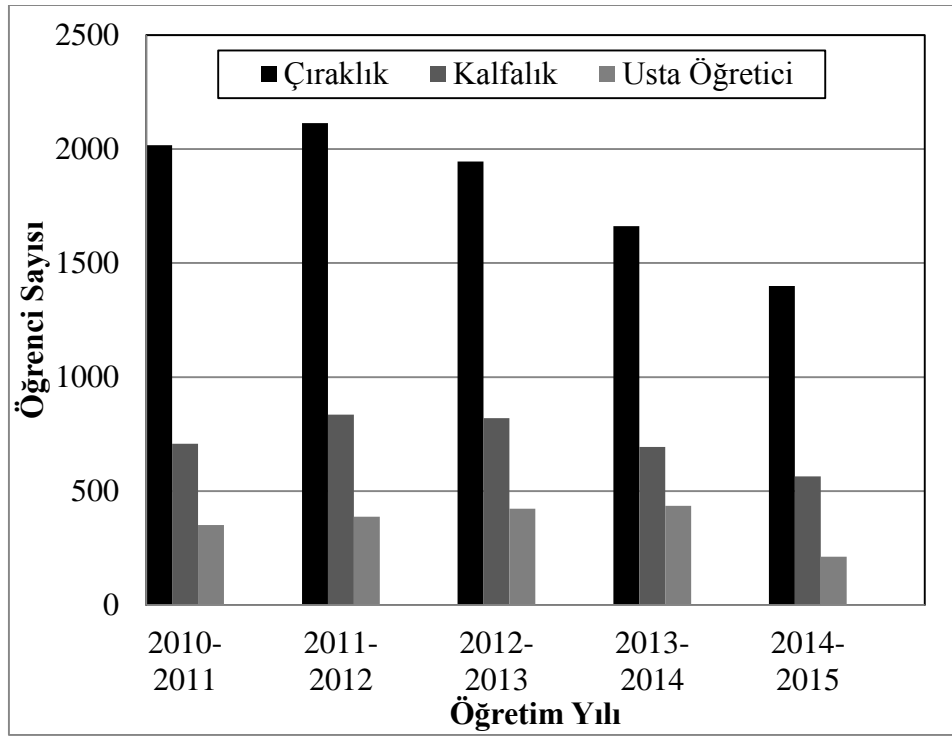
2. Hayat Boyu Problemleri ve Çözüm Önerileri

2.1. Çıraklık Eğitim Sisteminde Öğrenci Sayısının Azalması

Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkması ile birlikte çıraklık eğitim sisteminde öğrenci sayısında ciddi bir düşüş gözlemlenmiştir. Sakarya'da çıraklık eğitim uygulamaları Adapazarı, Karasu ve Akyazı Mesleki Eğitim Merkezleri ile Hendek Anadolu Kalkınma Vakfı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Geyve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin bünyesinde olmak üzere 6 kurumda çıraklık programları uygulanmaktadır. Sakarya ilindeki çıraklık eğitime kayıtlı öğrenci sayısı Tablo 2.1 ve Şekil 2.1'de verilmiştir. Çırak öğrenci sayının 2010-2011 öğretim yılından başlayarak bir sonraki yıla göre %4 artmış daha sonraki yıllarda ise bir önceki yıla göre sırasıyla %8, %15 ve %16 azalmıştır.

Tablo 2.1. Çıraklık Eğitim Uygulamalarındaki Öğrenci ve Kursiyer Sayıları [2]

ÖĞRETİM YILI	Çırak Öğrenci Sayısı	Kalf. Kursu Kursiyer Sayısı	Usta Öğr. Kursu Kursiyer Sayısı
2010-2011	2017	708	351
2011-2012	2114	835	387
2012-2013	1945	820	423
2013-2014	1662	694	435
2014-2015	1399	564	212

Şekil 2.1. Çıraklık eğitim uygulamalarındaki öğrenci ve kursiyer sayıları değişim grafiği

Çıraklık eğitim sisteminde öğrenci sayısındaki azalmanın çözüm önerileri tartışılarak aşağıda verilmiştir.

- Çıraklık eğitimine teşvik amacıyla, ikinci kademe-ortaokul mezunlarının (8. Sınıfı tamamlayan), çıraklık eğitimini tercih etmeleri durumunda, bu öğrencilerin zorunlu lise eğitiminden muaf tutulması.
- Çıraklık eğitimi süresince alınan ve başarılı olunan derslerin, mesleki açık liselerin uygun dersleriyle eşleştirilip, ortak bir muafiyet sisteminin geliştirilmesi.
- İşyeri açmada, “Ustalık Belgesinin” istenmesi veya Ustalık Belgesi sahiplerinin uygun kredi koşulları ile teşvik edilmesi.

- Çıracılık sigortasının emekliliğe sayılması.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı erkek yetiştirme yurdunda kalan çocukların, yeteneklerine göre çıracılık eğitime yönlendirilmesi.
- Bölgesel ihtiyaçlara göre çıracılık eğitim alan ve dallarının artırılması.

2.2. İş Piyasasının Talep Ettiği Bazı Meslek Dallarının, Çıracılık Eğitim Sisteminde Yer Almaması

İş piyasasının gelişen teknoloji ile yeni meslek dallarına ortaya çıkmaktadır. Bu meslek dallarının çıracılık eğitim sisteminde yer almaması işveren tarafından problem olarak gösterilmektedir. Çözüm önerisi tartışılarak aşağıda verilmiştir.

- İş piyasasının talep ettiği meslek dallarının, çıracılık eğitim sisteminde yer alabilmesi için, işverenlerle yetkili kurumların bir araya gelerek işbirliğine gitmesi.

2.3. Hayat Boyu Öğrenme Sürecinde, Faaliyetlerin Yapılacağı Mekânların Yetersiz Olması

Hayat boyu öğrenme faaliyetlerinde zaman ve mekan sınırlaması bulunmaması bir avantaj olarak görülerek farklı kurum ve kuruluşların mekanlarından hali hazırda faydalanılmaktadır. Fakat bu yetersiz gelmektedir. Özellikle Halk Eğitim Merkezleri bünyesinde açılan kursiyer sayıları gün geçtikçe artmaktadır (Tablo 2.2). Bu taleplerin karşılanabilmesi için çözüm önerileri tartışılarak aşağıda verilmiştir.

- Halk Eğitim Merkezi bünyesinde, yeterli altyapıya sahip eğitim mekânlarının artırılması.
- Akşam veya hafta sonu kursları için hayat boyu eğitim faaliyetini yürüten eğitim kurumlarına ilave kaynak ayrılması.

Tablo 2.2. Yıllara göre Halk Eğitim Merkezlerindeki açılan kurslardaki kursiyer sayıları [2]

HALK EĞİTİM MERKEZLERİ	KURS TÜRLERİ	2011	2012	2013	2014
	Mesleki ve Teknik	16946	22839	29482	42869
	Sosyal-Kültürel	14969	17852	25055	66328
	Okuma yazma ve Anne-Baba eğitimleri	3167	1894	1134	1170
	TOPLAM	35082	42585	55681	110367

2.4. İnfomal Eğitim Süresince Kazanılan Yeterliliklerin Belgelendirilmesi Sırasında Karşılaşılan Sorunlar

Bireyin kendisi, bir başkasının yardımıyla veya hayat boyu öğrenme kurslarına giderek kazandığı yeterlilikleri belgelendirmek istemektedir. Belgelendirme sürecinde bir takım koşullar ve

kısıtlayıcılar belgelendirmenin önüne geçmektedir. Bu da bireyin iş arama sırasında kendisinin ve işverenin problemlerle karşılaşmasına neden olmaktadır.

İlimizde Mesleki Eğitim merkezleri denklik komisyonları marifetiyle 3308 sayılı kanun kapsamında çalışanların ve iş yeri sahiplerinin iş yerlerinde ilgili alanda çalıştıklarını belgelendirmeleri kaydı ile işyerlerindeki daha önceki informal öğrenmeleri kalfalık ve ustalık sınavlarında başarılı olmaları halinde kalfalık ve ustalık belgeleri ile belgelendirilmektedir. Mesleki Eğitim Merkezleri denklik komisyonlarınca değerlendirilen ve belge alanların sayı yıllara göre azalma göstermiştir (Tablo 2.3). Bu problemin çözüm önerileri aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.3. Mesleki Eğitim Merkezlerince verilen denklik belgesi alanların sayısı [2].

Mes. Eğit. Merkez.	2011 YILI	2012 YILI	2013 YILI	2014 YILI
Denk. Belge Alan	1856	894	417	705

- İnfomal eğitim süresince kazanılan yeterliliklerin belgelendirilmesinde, örgün eğitim şartının meslek dallarına göre aranması.
- İnfomal eğitim yeterliliklerinin belgelendirilmesi amacıyla müracaat edildiğinde, “sigortalı çalışma süresi” şartında yer alan sürenin azaltılması.
- “Aynı iş kolunda sigortalı olarak çalışmış olma” şartının aranmaması.
- Sınav ve belge ücretinin, devlet tarafından desteklenmesi.

2.5. Hayat Boyu Öğrenme Sürecinde, Planlı Bir Rehberlik, Danışma ve Koordinasyon Eksikliğinin Bulunması

Hayat boyu öğrenme sürecinde düzenli olarak paydaşlarla bir araya gelerek özellikle mesleki eğitim alanlarında işbirliği yapılması son derece önemlidir. İstihdam açıkları, işveren, çalışan ve eğitim almak isteyen bireylerin istekleri belirlenerek bir yol haritası çıkarılması maalesef yapılmamaktadır. Sorunların çözülmesinde koordinasyon ve rehberlik hizmetleri önemli yer tutmaktadır. Bu problemin çözüm önerileri aşağıda verilmiştir.

- Bireylerin, Halk Eğitim Merkezleri, İŞ-KUR, Mesleki Eğitim Merkezleri tarafından, yeteneklerine göre mesleki alanlara yönlendirilmesi ve takibinin sağlanması.
- İş piyasası ile eğitim kurumları arasında koordinasyon toplantılarının yapılması, mezunların izlenmesi.

3. Sonuç ve Öneriler

Çalıştayda, sektörlerin ihtiyacı olan çırak, kalfa ve ustaların gün geçtikçe ihtiyacı karşılayamadığı ve birçok alanda bu elemanların yetiştirilmesinde eksiklikler olduğu dile getirilmiştir. Çıraklık eğitiminin zorunlu eğitim ile bütünleşmemesi, sorunun önündeki en büyük engel olarak görülmüştür. İş piyasası ile hayat boyu öğrenme kurumları arasında bir koordinasyon eksikliğinin olduğu ve buna bağlı olarak iş piyasasının ihtiyacına yönelik eleman yetiştirilmesinde bir takım

problemlerin ortaya çıktığı görülmüştür.

Hayat Boyu Öğrenme kapsamındaki faaliyetlere, toplumun ilgisinin arttığı ve buna bağlı olarak da mekân sıkıntısının yaşandığı dile getirilmiştir. Mevcut eğitim kurumlarına ek kaynak ayırarak mesai dışında daha verimli kullanılması ile bu sorunun aşılabileceği önerilmiştir. Ayrıca Hayat Boyu Öğrenme kapsamında engellilere, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı yetiştirme yurdunda kalan çocuklara yönelik rehberlik hizmetinin verilmesi, ilgi duydukları alan ve engel durumları dikkate alınarak, meslek edindirme kurslarının açılması gerekliliği vurgulanmıştır.

Sonuç olarak Hayat boyu öğrenme faaliyetleri, bireye bir meslek kazandırabilir ve bireyin hayatını bu mesleğe göre şekillendirebilir. Edinilen meslek bireyin davranışlarını da değiştirebilir. Ayrıca birey, hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılarak, ilgi duyduğu ve kendisini mutlu edebilecek eğitimler alabilir. Bu nedenle hayat boyu öğrenme faaliyetleri, her yönüyle, doğrudan veya dolaylı olarak insanların kendilerini daha huzurlu hissetmelerini sağlayabilir.

Teşekkür

Çalıştayın düzenlenmesine katkı sağlayan Sakarya Milli Eğitim Müdürlüğüne ve Doğu Marmara Kalkınma Ajansına, teşekkür ederiz.

Kaynaklar

[1] <http://hbogm.meb.gov.tr/>

[2] Sakarya Mesleki Eğitim Çalıştayı, Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetleri, 2014.